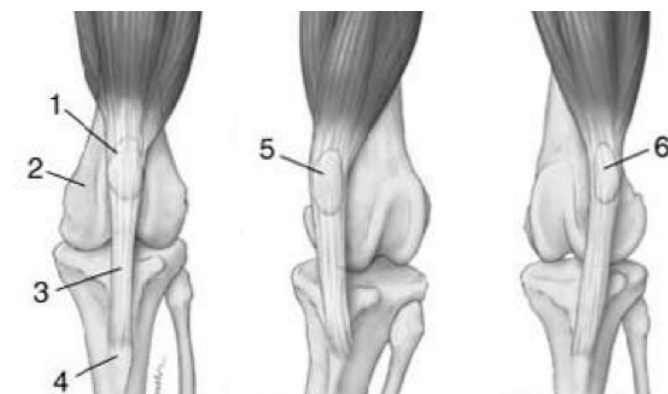

Avelscommitén informerar

Patellaluxation

Patellaluxation innebär att knäskålen (patella) kan förflyttas (luxera) från sin normala position.

Två former av patellaluxation förekommer. Den vanligaste formen är när knäskålen glider ur sin position och hamnar på insidan (medialt) av knäleden. Den andra formen är när knäskålen hamnar på knäledens utsida (lateral). Det finns många olika bakomliggande orsaker till patellaluxation.

1: Patella (knäskålen) 2: Lårben 3: Ledband 4: Ledbandets fäste till underben 5: Medial luxation 6: Lateral luxation

Ett vanligt symptom är hälta. I de fall luxationen är permanent har knäskålen låsts i sitt läge och drabbade hundar får en typisk, knäande gång.

Palpatorisk undersökning av knäleder

Patellaluxation konstateras genom palpation och graderas på en skala från 0–3 baserat på med vilken lätthet luxering sker:

- Grad 0 = Normal
- Grad 1 = Patella kan luxeras manuellt men återgår spontant till normalt läge.
- Grad 2 = Patella kan lätt luxeras antingen manuellt eller spontant och kan förbli luxerad.
- Grad 3 = Patella är permanent luxerad.

Resultatet av undersökningen registreras centralt för samtliga raser vilket innebär att alla raser kan få undersökningen utförd och registrerad på SKKs Hunddata, resultatet syns på respektive hund under fliken veterinär. Grad 0/0 på en individs knän registreras med patella, ua.

För att undersökningsresultatet skall registreras krävs att hunden är minst 12 månader gammal vid undersöknings-tillfället:

- undersökningen utförts av veterinär med specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar
- undersökningen utförs på SKKs patellaintyg

För ett fåtal raser gäller dessutom registreringsförbud för avkomma efter föräldradjur som före parning ej har officiellt intyg om patellastatus vid lägst 12 månader För information för respektive ras, se gällande registreringsregler.

Nedärvning och avelshänsyn

Patellaluxation är, likt höftledsdyspasi (HD), en egenskap med förmodat kvantitativ (polygen) nedärvning och vi vet i dagsläget inte vilka gener som ligger bakom. SKKs generella rekommendation är att endast hundar med normala knäleder ska gå i avel och en hund med kliniska symptom av patellaluxation är aldrig lämplig i avel, oavsett grad vid undersökning. Hundens egen patellagrad är dock ett relativt osäkert mått på dess avelsvärde, varför strikta trösklar i avelsarbetet baserat på graderingen inte är optimalt ur avelssynpunkt. Precis som i avelsarbetet med HD bör även hänsyn tas till familjebilden. På sikt kan man tänka sig att skattning av avelsvärden (index) skulle kunna tillämpas för patellaluxation, på samma sätt som idag görs för HD.

Rasspecifika avelsstrategier avseende patellaluxation tas normalt fram av respektive rasklubb och kan behöva variera något beroende på förekomsten av patellaluxation, vilka kliniska symptom patellaluxation ger i rasen och vilka andra hälsoproblem/egenskaper man har att ta hänsyn till i avelsarbetet. I vissa raser accepteras hundar med patellaluxation grad 1 i avel förutsatt att dessa paras med normal individ (grad 0).

Det är viktigt att skilja på klinisk påverkan för den enskilda individen och hundens lämplighet i avel. Även om en individ med grad 1 själv inte visar några kliniska symptom av sin patellaluxation är förväntan att en sådan individ har ett sämre avelsvärde avseende patellaluxation än en hund med normala knäleder.

Källa: SKK

SYTS Avelscommité har blivit rekommenderad av Leg. Vet. Monica Stavenborn med specialistkompetens inom hundens och kattens sjukdomar.

- Att inte göra undersökningen före 1,5 år (18 månader) utan helst senare då skelettet på yorken är mjukare längre än andra raser.
- Att inte göra undersökningen på tik vid lopp utan mellan två löpperioder, då tikens leder blir mjukare under lopp perioden.
- Att uppfödarna ska vara noga att göra undersökning på sina avelsdjur före avel, då patellorna blivit sämre på yorken de senaste åren, vilket märks på antal ökade fall med patellaluxation.
- Det är en fördel för uppfödaren att kunna bevisa att för äldrarnas knän är undersökta innan parning, till framtida valpköpare.

Då vi varit i kontakt med de nordiska ländernas rasklubbar samt tagit del av de regler DKK har angående avel och Patella tog vi kontakt med SKK, här följer svaret vi fått sänt till oss:

Hej,
Så bra att ni samverkar mellan de nordiska länderna och informerar era medlemmar! Information om patellaluxation finns på skk.se

Vad gäller hänsyn till patellaluxation vid avel står följande: "Rasspecifika avelsstrategier avseende patellaluxation tas normalt fram av respektive rasklubb och kan behöva variera något beroende på förekomsten av patellaluxation, vilka kliniska symptom patellaluxation ger i rasen och vilka andra hälsoproblem/egenskaper man har att ta hänsyn till i avelsarbetet. I vissa raser accepteras hundar med patellaluxation grad 1 i avel förutsatt att dessa paras med normal individ ww(grad 0)."

SKK har alltså inte någon generell sådan rekommendation för parningskombinationen som du hänvisar till. Graderingen av patellaluxation är dock densamma inom Norden (så vitt jag känner till), d v s grad 0-3.

När jag går in i Avelsdata för rasen ser jag att endast ett fåtal hundar är undersökta för patellaluxation. En viktig första målsättning i RAS torde därför vara att få fler hundar till undersökning. Att informera medlemmarna om PL är ett utmärkt första steg i detta arbete.

Att använda hundar med patellaluxation grad 2, eller att para två hundar med grad 1 med varandra känns spontant tveksamt tycker jag. Om det är nödvändigt med hänsyn till avelsbasen är svårt att uttala sig om när en så liten del av populationen är undersökt. Kanske kan man få bättre vägledning om förekomsten av PL från hundar undersökta i övriga Norden?

Sofia Malm
Genetiskt sakkunnig
Avdelningen för avel och hälsa

AVELSKOMMITTÉNS REKOMMENDATIONER

Innan avelsdjuren går i avel bör de ha genomgått en patella undersökning och att den registreras på SKK Hunddata.

Vid importerad york som används i avel om det finns en patella undersökning gjord utomlands, råder vi att en ny görs i Sverige för att all information ska finnas i de listor vi tar fram från SKKs Avelsdata. Utländskt resultat registreras ej och då faller den informationen bort tyvärr, som försämrar rasklubbens insyn vid parningskombination, av individens patella status.

Tik som paras utomlands bör uppfödaren ta reda på ifall hanen har genomgått en patella status och vilken grad i förhållande till SYTS rekommendationer.

Hanens grad blir ej registrerad i SKK så för denna kull blir resultatet som införs i kombinations lista, okänt/tikens grad om tiken har registrerad patella status, annars blir det okänt/okänt.

Vid parning att;

- i första hand para individer där båda har patella status grad 0, UA
- individ med grad 1 SKA paras med individ med grad 0, UA
- individ utan någon patella status SKA paras med individ med grad 0, UA
- två individer utan patella status SKA ej paras

Avelscommitén;

- avråder helt till all avel på grad 2 och 3.
- strävar efter att det används så friska individer som möjligt för att motverka den ökade patellaluxationen på rasen

- För dig som har en york med patella luxation på sitt/sina knän råder vi dig att göra en undersökning så patellastatusen blir registrerat på SKKs Hunddata, för att SYTS ska kunna följa och se framtida avelsarbetet, att förbättra rasens knän går åt rätt håll.
- Patellastatusen ska göras före operation, för att vi ska kunna se vilken grad knäna har.
- Har din york blivit rekommenderad att genomföra en operation på grund av luxation önskar vi att Ni även gör en patellastatus före som blir registrerad på hunddata.
- Lägre grader av patella går att förbättra genom rehabilitering för vissa individer, vilket som är bäst för just den enskilda måste övervägas i att samråda med en veterinär med specialistkompetens för just patellor. Där man tillsammans bestämmer ifall det ska opereras eller börja med träning för att se om graden blir lägre eller ingen förändring och sen därifrån gå vidare.
- Även du som inte märkt något fel på din yorks knän råder vi att göra en patellastatus för att vi lättare ska se hur rasen överlag har för knästatus, dock tidigast vid 1,5 år (18 månader) hellre senare.

ALLT för att underlätta arbetet för uppfödarna att se deras avels resultat när det gäller knän samt rasklubben SYTS arbete mot en hälsosammare ras.

Listor över Yorkars patellastatus återfinns på SYTS hemsida under meny Hälsa & Sundhet:

- På samtliga Yorkshireterrier som gjort patella status 1990-2020 publiceras. Här följer en summering, av 12 862 registrerade yorkar har endast 76 stycken genomgått en patellastatus under åren 1990-2020.
- På samtliga kullars föräldradjurens diagnos vid parningstillfället 1990-2020.

UPPMANING!